

รายงานวิจัย

การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ด้วยโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย
และอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

รัฐวิศ เสถียรรัมย์

ผู้อำนวยการ ชำนาญการพิเศษ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเทพารักษ์

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ด้วยโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วม ด้วยโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติด และอบายมุข เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาหลักการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ด้วยโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ด้านจุดแข็ง ได้แก่ สถานศึกษามีครูทุกคน.ตำบลครบทุกตำบล ผู้บริหารมีความรู้และประสบการณ์ ครู ทัศน.ตำบล มีการประสานงานกับภาคีเครือข่าย การทำงานเป็นทีม กิจกรรมมีความหลากหลาย เป็นประโยชน์ผู้เรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ภาคีเครือข่าย และชุมชน มีความตระหนัก เห็นความสำคัญของกิจกรรม และให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม ด้านจุดอ่อน ได้แก่ ครูและบุคลากรขาดขวัญกำลังใจ ไม่มีความมั่นคงในอาชีพ ขาดวัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และด้อยคุณภาพ การนิเทศ ขาดความคล่องตัว อาคารสถานที่ไม่เป็นเอกเทศ ไม่มีความมั่นคงแข็งแรง ด้านโอกาส ได้แก่ การประสานงานกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานภาคีเครือข่าย และคณะกรรมการสถานศึกษา ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดกิจกรรม ผู้เรียนมีรายได้ในระหว่างเรียน และอุปสรรค ได้แก่ ด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ค่าใช้จ่ายความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นตามกรอบมาตรการ 5 ด้าน พบว่า โดยภาพรวม ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทุกมาตรฐาน โดยมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ส่วนด้านมาตรฐานด้านการป้องกัน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูผู้สอนสรุปและรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับด้านการค้นหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูผู้สอนนำผลการประเมิน มาปรับปรุง พัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งด้านการรักษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการขยายผล และเผยแพร่กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อสร้างและเครือข่ายการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติด และด้านเฝ้าระวัง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการเดินรณรงค์ลด ละ เลิก อบายมุข ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ส่วนโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาพอเพียง เทิดทูนสถาบัน ประหยัด คุ่มค่า อย่างพอเพียง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาพอเพียง เทิดทูนสถาบัน ประหยัด คุ่มค่า อย่างพอเพียง

ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจการมีส่วนร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เมื่อจำแนกตาม กศน.ตำบล โดยภาพรวมและรายด้าน ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก กศน.ตำบล ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กศน.ตำบลวังยายทอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภาพรวม คือ ตำบลวังยายทอง ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก การจำแนกตามประเภทกิจกรรม พบว่า โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กศน.ตำบลวังยายทอง ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เช่นกัน สำหรับระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต่ำกว่า 1 ปี เมื่อจำแนกตามระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาหลักการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ด้วยโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (BEST Practice : BP) พบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้วยการบูรณาการการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา จัดทำแผนงาน โครงการ/กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จัดการประชุม และออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข โดยประสานงานความร่วมมือด้านบุคลากรกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ตามยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ และกลยุทธ์ 4 ต้อง 2 ไม่ ของกระทรวงศึกษาธิการ กำกับ ติดตาม นิเทศ ประเมินผล และมีรายงานผล สถานศึกษา ได้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการ/กิจกรรม บูรณาการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มีการกำกับ ติดตาม นิเทศ ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน ดังนี้

ด้านความเป็นมา ปี 2560 สถานศึกษาจัดกิจกรรมคุณธรรมต่อต้านยาเสพติด และอบายมุข ตามกรอบแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ด้านการบริหารจัดการด้านกิจกรรม และยุทธศาสตร์ด้านการปลูกฝังความมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ ตามหลักค่านิยมหลัก 12 ประการ ด้านส่งเสริมให้เครือข่ายสังคมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถของบุคลากร เพื่อสนับสนุนภารกิจด้านสถานศึกษาคุณธรรมด้านปลูกฝังสถานศึกษาคุณธรรม และจัดกิจกรรมคุณธรรมพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 การเสริมสร้างระบบคุณธรรมจริยธรรมในอ้อมรั้วสถานศึกษา สำหรับสำนักงาน กศน.ได้ดำเนินการด้านบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และบูรณาการการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และด้านการจัดกิจกรรม ได้จัดกิจกรรมด้านศาสนา ด้านวิถีไทย ด้านคุณธรรมอัตลักษณ์ และด้านการประเมินผล และกศน.อำเภอเทพารักษ์ ได้จัดกิจกรรมพัฒนาพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามโครงการคุณธรรมต่อต้านยาเสพติด และอบายมุขร่วมหน่วยงานภาคีเครือข่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครู บุคลากร ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่สถานศึกษากำหนด มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน มีความสามัคคีเป็นกัลยาณมิตรแก่กันและกัน เป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนและสังคม และสถานศึกษาได้รับความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและชุมชนด้านการต่อต้านยาเสพติด กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้เรียน กศน.อำเภอเทพารักษ์ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการ โดยใช้หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน การวางแผนการจัดกิจกรรม กำกับ ควบคุม นิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรม เสนอแนะเพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดกิจกรรม ด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า ด้านผู้เรียน เป็นคนดีมีคุณธรรม อยู่ร่วมกับ

ผู้อื่นได้อย่างมีสุข มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำให้ครอบครัว ชุมชน ปัญหาเรื่องยาเสพติดลดลง ได้รับการส่งเสริมกิจกรรมฝึกทักษะการพัฒนาวิชาการ การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ด้านครูและบุคลากร มีคุณธรรม จริยธรรม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน มีความสามัคคีและเป็นกัลยาณมิตร ช่วยเหลือกันและกัน ด้านสถานศึกษา มีการบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติด และอบายมุขและห้องเรียนสีขาวครบทั้ง 4 ตำบล เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาอื่น เพื่อศึกษาดูงานและเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่วนผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน กศน.อำเภอเทพารักษ์ ร้อยละ 80 ผู้เรียนได้เข้าร่วมโครงการปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข ได้รับการส่งเสริมให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ในการเรียนรู้โทษ และอันตรายของยาเสพติดและอบายมุข ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีจิตสำนึก มีคุณธรรม สร้างภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติดช่วยลดปัญหาเรื่องยาเสพติด ในสถานศึกษา ชุมชน และประโยชน์ที่จะได้รับ ผู้เรียนมีครอบครัวอบอุ่น อยู่ในสังคมชุมชนอย่างมีความสุข สถานศึกษา ครูและบุคลากร เป็นต้นแบบของชุมชนเรื่องปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข เกิดกระบวนการทำงาน การประสานงานและความรับผิดชอบร่วมกันของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานภาคีเครือข่าย

จากเหตุผลดังกล่าว จึงส่งผลให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ได้รับรางวัลยกย่อง เกียรติบัตร โล่เชิดชูเกียรติ ทั้งผู้บริหาร และครู ระดับประเทศ จากกระทรวงศึกษาธิการ หลายรางวัล ติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง